

Svenska Freds- och Skiljedomsföreningens lokalavdelning i Göteborg har 400 medlemmar. Vi har under det sista året följt diskussionerna om värdlandsavtalet (Samförståndsavtal med Nato om värdlandsstöd), vi har arrangerat möten i Göteborg tillsammans med övriga fredsorganisationer för att lära oss mer om detta, gått i studiecirkel och diskuterat, och vi har beslutat oss för att lämna följande remissyttrande på den text som nu har skickats ut för remissbehandling.

Med stöd av nedanstående yrkar vi på avslag på värdlandsavtalet i sin helhet.

Närmande till Nato ökar inte vår säkerhet

Sverige har under de senaste åren genomfört ett successivt närmande till Nato. Detta har inte bidragit till att öka känslan av säkerhet i Sverige. Vi upplever att det istället talas mer och mer om militära hot. Närmanden till Nato är kortsiktigt tänkande: Sverige, Europa och Ryssland ligger där de ligger och vi måste se bortom Putinregimen när vår säkerhet planeras.

Värdlandsavtalet innebär ytterligare omfattande närmande av den svenska säkerhetspolitiken till militäralliansen Nato. Detta kommer inte att öka Sveriges säkerhet, och avtalet måst därför avvisas.

Bakgrund

Grunden för Sveriges säkerhet är alliansfriheten i fredstid, som syftar till att möjliggöra neutralitet i krig. Denna säkerhetspolitiska grund har 200-åriga traditioner, och går tillbaka till Kung Karl XIV Johans tid. Han kallades till Sverige för att bli kung på sina meriter som militärbefälhavare hos Napoleon, men insåg när han kom till Sverige att svensk säkerhetspolitik måste grundas på stillestånds- och fredsavtal med grannländerna och fredlig samexistens. Att Sverige avstod från tidigare århundradens krigspolitik var grundorsaken till Sveriges utveckling från Fattigsverige till Välfärdsstat.

Det är välkänt hur Sveriges säkerhetspolitik möjliggjorde att vi höll oss utanför de två världskrigen.

Det är också välkänt hur Sveriges alliansfrihet och neutralitetspolitik underlättat för Sverige att vara en viktig internationell fredsaktör, med många fredsinitiativ och medlingsinsatser.

Sveriges historia under de senaste 200 åren visar klart att en framgångsrik säkerhetspolitik bygger på mycket mer än militära maktmedel. Beslut av regering, riksdag och militärledning som gör att Sverige kommer närmare en militärallians kommer att försvaga våra säkerhetspolitiska möjligheter totalt sett. Därför skall värdlandsavtalet stoppas.

Alliansfriheten och neutralitetspolitikens folkliga förankring

Den svenska 200-åriga freden, alliansfriheten, neutralitetspolitiken, Sveriges aktiva deltagande i Nationernas förbund och Förenta Nationerna, och inte minst Sveriges deltagande i FN:s fredsbevarande arbete har ett brett folkligt stöd vilket är värdefullt.

Att göra avsteg från denna politik utan att allmänheten har fått möjlighet till ett kunskapsbaserat ställningstagande är anmärkningsvärt. Sverige har närmast sig Nato genom små steg.

Vi uppfattar att världlandsavtalet innebär den största förändringen av Sveriges säkerhetspolitik på 200 år.

Vi kräver att världlandsavtalet föregås av en folkbildningsinsats, att folkrörelserna genom studieförbunden får resurser till en genomgripande och bred folklig diskussion, därför att detta innebär den största förändringen av Sveriges säkerhetspolitik på 200 år. Därför måste vidare beslut om världlandsavtalet avvakta att en bred allmän diskussion har genomförts i Sverige.

Kommer Sverige att minska sitt engagemang i FN genom världlandsavtalet?

Under de senaste decennierna har Sverige vid några tillfällen tackat nej till att delta i fredsbevarande insatser för FN, med hänvisning till att tillgängliga resurser varit upptagna på annat håll, dvs. i de militära insatserna i Afghanistan och Libyen. Detta är en skamlig utveckling, och den har inte förts fram till offentlig diskussion av försvarsdepartementet.

Så länge det inte är klarlagt i världlandsavtalet hur militära resurser kommer att knytas upp, och om Sverige därmed inte kommer att kunna stödja FN:s fredsbevarande arbete, går det inte för folkligt förankrade remissorgan att ta ställning.

Hur Sveriges framtida engagemang för FN:s fredsbevarande arbete kommer att påverkas måste klargöras i den kampanj som nu pågår för att Sverige ska väljas in som medlem i FN:s säkerhetsråd.

Avtalet ökar det militära hotet mot Sverige

De flesta militära experter anser att ett isolerat anfall på Sverige är ytterst osannolikt. Det konfliktscenario som man diskuterar är en väpnad konflikt mellan Nato och Ryssland inom vårt närområde.

Världlandsavtalet ger möjlighet för Natobaser, Natoinstallationer och ledningsfunktioner, liksom militär Natotrupps närvaro på svenskt territorium, vilket kommer att öka det militära hotet mot Sverige i händelse av en allvarlig konflikt.

Världlandsavtalet ökar risken att Sverige blir indragen i en framtida militär konflikt och måste därför avvisas.

Sveriges motstånd mot kärnvapen försvåras

Allt sedan Sverige efter ett massivt folkligt motstånd skrinlade alla planer på ett svenskt atomvapen, har också detta motstånd tolkats till en aktiv politik för kärnvapens avskaffande över hela världen.

Det har under det innevarande året blivit klart att USA gav klara instruktioner till Natos medlemsländer att man inte fick rösta för ett förbud mot kärnvapen vid NPT-konferensen. Natomedlemmarna stödde därför inte förbudet mot kärnvapen.

Värdlandsavtalet är inte detsamma som Natomedlemskap, men man kan ändå uttrycka oro för att avtalet innebär att Sverige hamnar under amerikanskt inflytande i kärnvapenfrågan, att detta försvårar för Sverige att vara en aktiv motståndare mot kärnvapen.

Nato har en kärnvapenstrategi. Värdlandsavtalet och remisshandlingen innehåller inga tydliga markeringar mot Natos kärnvapenstrategi.

Bör inte ett feministiskt perspektiv som ska prägla utrikespolitiken också överordnas säkerhetspolitiken, för att helheten ska bli trovärdig.

Svenskt kärnvapenmotstånd är i sig tillräckligt skäl för avslå på värdlandsavtalet i sin helhet.

Avtalstext och remissunderlaget är otydligt och oprecist

Avtalstext och remissunderlaget är otydligt och oprecist. Några exempel:

”Detta samförståndsavtal får ändras eller modifieras skriftligen om alla parter är överens om det”. Vem är parterna, är det riksdag eller är det överbefälhavaren som med regeringens godkännande undertecknade avtal i augusti förra året, samtidigt som avtalsrörelsen pågick.

Det talas också om tilläggsdokument: ”Värdlandet och strategiska befälhavare eller högkvarter får utse ombud som ska förhandla fram tilläggsdokument som stöder och preciserar detta samförståndsavtal”. Vilka tillägg åsyftas, och vem beslutar?

Det talas om ramverk, inte om regelverk: ”Genom att godkänna samförståndsavtalet etableras således ett ramregelverk som underlättar och ökar förutsättningarna för att effektivt, och utan avgörande tidsförluster, kunna ge och ta emot militärt stöd från Nato vid kris eller krig i Sverige eller i närområdet. Avtalet underlättar också för Sverige att utgöra värdland för ömsesidigt överenskomna militära aktiviteter, t.ex. internationella övningar.” Det är inte tydligt var ram innebär. Och vad innebär texten om att vara värdland för internationella övningar – kommer antalet militära övningar på svensk mark att öka, kommer Göteborgs skärgård att användas för det kraftigt utökade antal övningar som fortifikationsförvaltningen ansökt om, och länsstyrelsen tillstyrkt, men kommunen motsatt sig i sitt remissvar? Kommer Vättern att användas som bombmål i utökad utsträckning? Kommer militärövningarna i norr som varit ett framgångsrikt försäljningsobjekt för svenska militära försvaret att öka ytterligare genom värdlandsavtalet.

Värdlandsavtalet måste med det minsta återremitteras för att alla dess oklarheter reds ut.

Vidare måste det klargöras huruvida värdlandsavtalet också kommer att avgöra de ännu inte avgjorda provningarna av mer skjutdagar i Göteborgs skärgård, på Vättern och i norra Sverige, eller om de miljöprovningar och remissförfaranden som har genomförts kommer att nonchaleras genom värdlandsbeslutet?

Vem kommer att tolka värdlandsavtalet?

Flera beslut inom det försvarspolitiska området under senare år har baserats på riksdagsbeslut som sedan har tolkats långt bortom det ursprungliga beslutet.

Det gäller till exempel Sveriges beslut att delta i ”Partnerskap för fred”, som ursprungligen avsåg mest civila samarbeten, men som inneburit ett tydligt närmande till Nato och militärt samarbete.

Det gäller också Sveriges deltagande i Afghanistankriget som innebar en i antal och tid mycket begränsad insats, som sedan växte och fortsatte i mer än ett decennium. Det gällde Sveriges deltagande i Libyenkriget där förutsättningen var att hindra Libyskt flyg, men som utsträcktes till att omfatta en regimförändring, med förödande konsekvenser när flyktingsmugglingen fått en ny marknadsväg genom Libyen till Medelhavet – där tiotusentals flyktingar fått sätta livet till. Vi ser dagligen rapporter om detta på TV.

Remissinstanserna har inte getts möjlighet att ta ställning till tolkningsfrågorna av värdlandsavtalet, vilket gör att hela ärendet måste avvisas, eller som minst återremitteras.

Vilka är de ekonomiska konsekvenserna av värdlandsavtalet

Ett Natomedlemskap kräver en kraftig utökning av försvarsbudgeten, för att uppfylla Natos regel om 2 % av BNP. Värdlandsavtalet innebär en ytterligare knytning till Nato, men den ekonomiska konsekvensen av avtalet är inte utredd.

De ekonomiska konsekvenserna av värdlandsavtalet måste utredas och remissbehandlas innan riksdagen kan ta ställning till avtalet.

Det saknas inte bara en ekonomisk konsekvensbeskrivning att ta ställning till. Ärendet remissas utan helhetlig konsekvensanalys att ta ställning till.

Slutord

Det är ur demokratisk synpunkt otillfredsställande och egendomligt att värdlandsavtalet inte remitterats till de organisationer i landet som arbetar för fred och säkerhet.

Inte heller har landets fredsforskare tillfrågats.

Göteborgs kommun med sitt tydliga ställningstagande mot utökade militära övningar i Göteborgs skärgård är inte remissorgan, inte heller andra kommuner som berörs av förslagen på utökad militär övningsverksamhet, och försäljning av övningsyta och övningstillfällen.

Urvalet av remissorganisationer för oss tillbaka till vårt inledande krav, att hela frågan måste avvisas i sitt nuvarande skick, och att en folkbildningskampanj genomförs.

Fred skapas med fredliga medel, det gäller för Sverige också i framtiden.

Göteborg den 29 september 2015

Svenska Freds- och Skiljedomsföreningen, Göteborgsavdelning

Enl uppdrag/Tomas Magnusson

